

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
นิทานชาดก

กระต่ายในดวงจันทร์

DCID LIBRARY

0000009306

ส. ๒๑๔๓๐๘๒

๔.๖๔๖๓.

๑๖1

กระทรวงศึกษาธิการ

ระดับประถมศึกษา

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๔๘,๐๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๐

ผู้จัดพิมพ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974 - 10 - 0559 - 8

๗

๙๐๓/๒๖ - ๕๐๓/๓๑

๙ ๒๙๔.๓๐๘๒

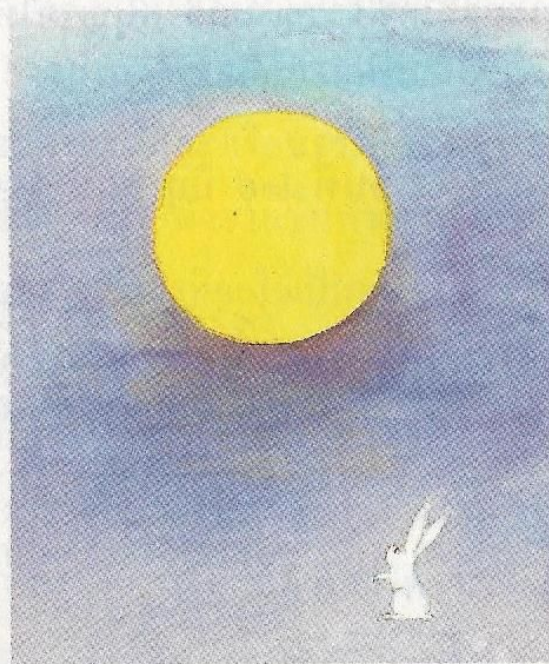
๑๕๔๖ ๗.

หนังสือส่งเสริมการอ่าน
ชุดพระพุทธศาสนา และจริยธรรม

ชุดนิทานชาดก

ระดับประถมศึกษา

กระต่ายในดวงจันทร์

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับ
ประถมศึกษา ชุดนิทานชาดก เรื่อง กระจายในดวงจันทร์ ขึ้น
กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ใน
โรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๐

(นายเอกวิทย์ ณ ถลาง)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เลขทะเบียน	๗๑๔๐	ค.๒
เลขหมู่		
วันที่	15 เม ๓1	

วันที่	15 มิ ๒๕๓๐
เลขทะเบียน	ค.๐๓๑๒๖ ค.๑
เลขเรียกหนังสือ	ค.๒๙๔.๓๐๘ ๒
ค. ๕๔๖ ก.	

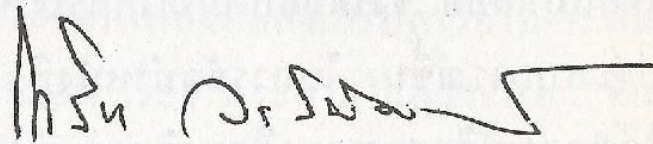
คำนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน มีส่วนช่วยให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมไทยมาตลอด กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และเห็นควร ส่งเสริมให้นักเรียนและเยาวชนได้ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรม โดยสม่ำเสมอ จึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ขึ้น ในการจัดทำหนังสือดังกล่าว กรมวิชาการ ได้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิง เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง ดังรายชื่อท้ายหนังสือนี้

ในการจัดทำโครงร่างที่จะใช้เป็นหลักในการเขียนหนังสือชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรมนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ชาดก ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพระไตรปิฎก ถ้าหากคัดเลือก เนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็ก นำมาเขียนใหม่ด้วยภาษาสำนวนง่าย ๆ สำหรับเด็กจะอ่านหาความรู้ด้วยตัวเองได้ น่าจะเป็นประโยชน์ แก่เด็กและเยาวชน จึงได้มอบหมายให้ นายจำรัส ดวงธิดาร เป็น ผู้จัดทำต้นฉบับหนังสือนิทานชาดกขึ้น คณะกรรมการคัดเลือกไว้ ๑๐ เรื่อง และกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง นางแม่นมาส ขวลิต เป็น ผู้ตรวจขึ้นสุดท้าย แล้วคณะกรรมการมอบหมายให้ นายประเทศ

สุขสถิตย์ เป็นผู้ประสานงานการจัดทำภาพประกอบ โดยจัดทำเป็น
ชุดนิทานชาดกเล่มละ ๑ เรื่อง รวม ๑๐ เล่ม เน้นคุณธรรมต่าง ๆ
กันไป เรื่อง กระต่ายในดวงจันทร์ นี้ เป็นข้อเตือนใจว่า ผู้ที่มี
จิตมั่นในการทำทาน มุ่งประกอบกรรมดี ย่อมได้รับผลดีตอบแทน
แน่นอน

กรมวิชาการขอขอบคุณคณะกรรมการฯ ผู้เขียน ผู้ตรวจ
และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๐

ชาดก

พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ประกาศศาสนาพุทธ สั่งสอนมนุษย์ด้วยกลวิธีการสอน ๒ ลักษณะ ตามระดับสติปัญญา และอริยาสัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. สอนตรง ๆ ว่าด้วยเนื้อหาสาระของหลักธรรมล้วน ๆ เรียกว่า **ธรรมาธิษฐาน** ใช้สอนผู้ที่ได้รับการศึกษาดี มีสติปัญญาสูง

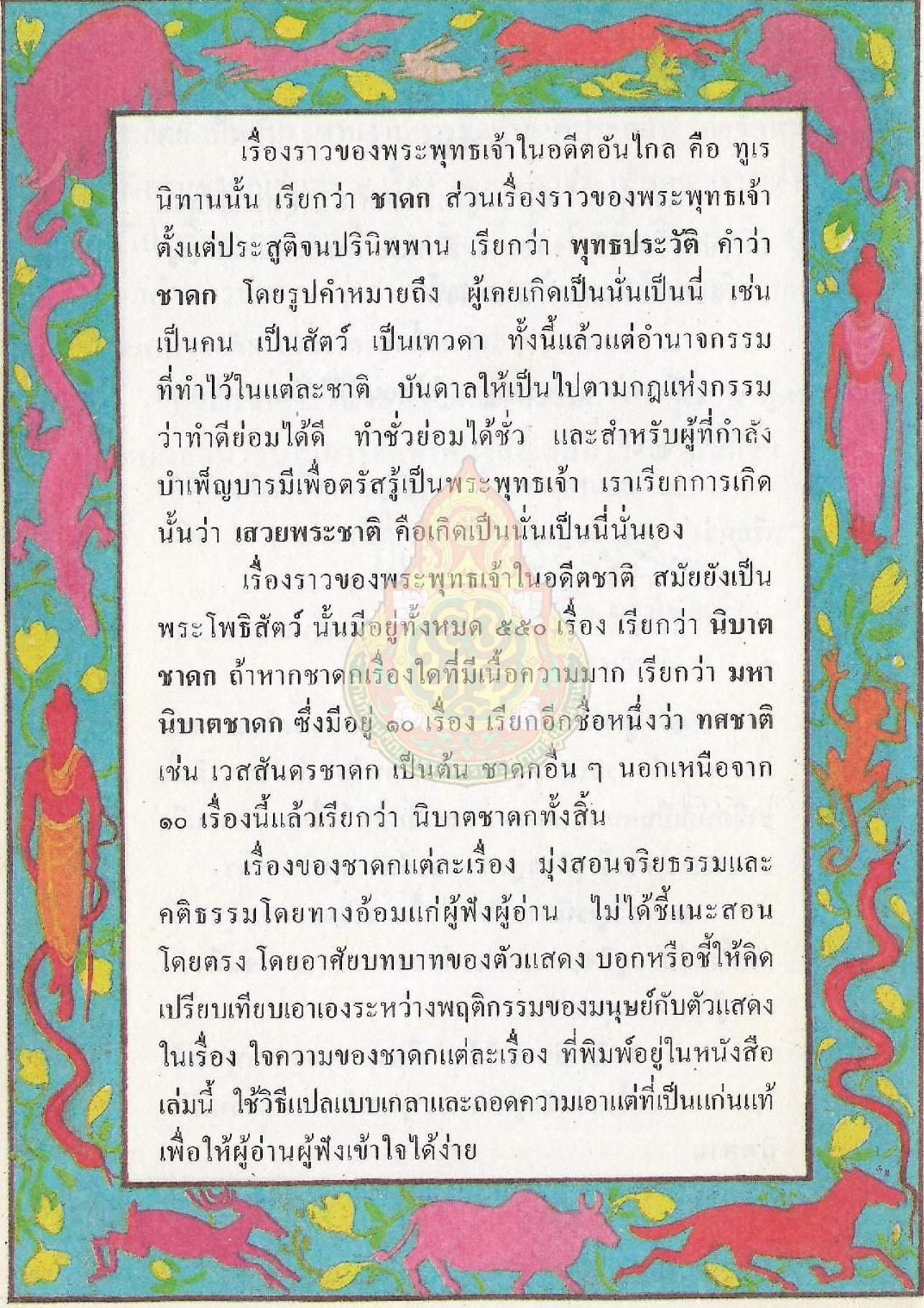
๒. สอนทางอ้อม โดยทรงเล่าเรื่องเปรียบเทียบให้ฟัง เรียกว่า **บุคลาธิษฐาน** ใช้สอนชาวบ้านทั่ว ๆ ไป หรืออาจจะเรียกว่าใช้สอนโดยเล่าเป็นนิทาน

นิทานที่เกี่ยวข้องกับองค์พระพุทธเจ้า มี ๓ ประเภท คือ

๑. **ทวารนิทาน** คือเรื่องราวในอดีตอันไกล สมัยพระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีในภพหรือชาติต่าง ๆ มีทั้งชาติภพที่เป็นคน เป็นเทวดา และเป็นสัตว์ เรื่อย ๆ มาจนถึงสมัยพระพุทธเจ้าจุติลงสู่พระครรภ์พระพุทธมารดา

๒. **อวิทูรนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้านับตั้งแต่ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา จนถึงวันตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

๓. **สันติเกนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในระยะเวลาตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จนถึงวันปรินิพพาน

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตอันไกล คือ ทูเร
นิทานนั้น เรียกว่า ชาดก ส่วนเรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ตั้งแต่ประสูติจนปรินิพพาน เรียกว่า พุทธประวัติ คำว่า
ชาดก โดยรูปคำหมายถึง ผู้เคยเกิดเป็นนั่นเป็นนี่ เช่น
เป็นคน เป็นสัตว์ เป็นเทวดา ทั้งนี้แล้วแต่อำนาจกรรม
ที่ทำไว้ในแต่ละชาติ บันดาลให้เป็นไปตามกฎแห่งกรรม
ว่าทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว และสำหรับผู้ที่กำลัง
บำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เราเรียกการเกิด
นั้นว่า เสวยพระชาติ คือเกิดเป็นนั่นเป็นนี่นั่นเอง

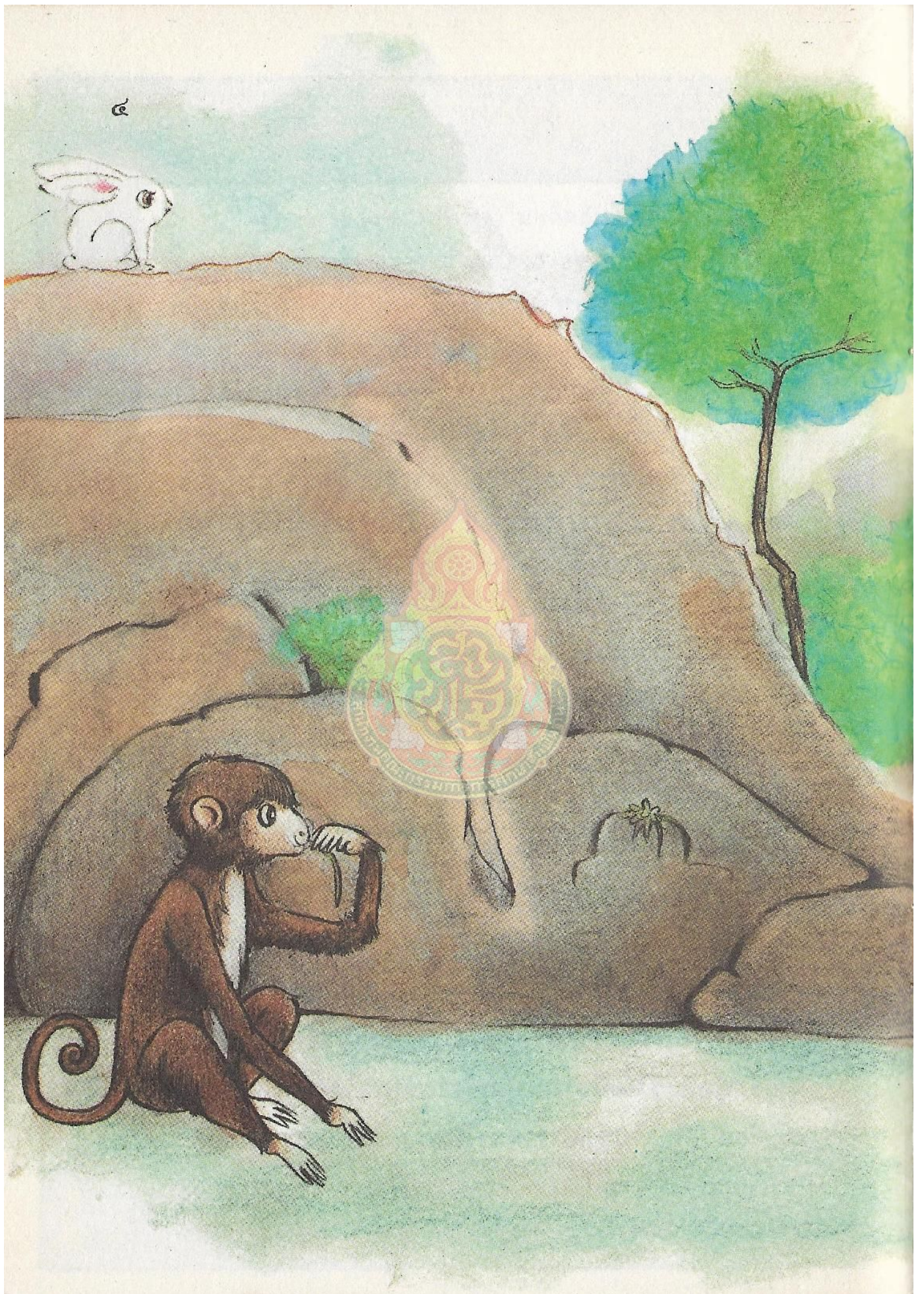
เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ สมัยยังเป็น
พระโพธิสัตว์ นั้นมีอยู่ทั้งหมด ๕๕๐ เรื่อง เรียกว่า นิบาต
ชาดก ถ้าหากชาดกเรื่องใดที่มีเนื้อความมาก เรียกว่า มหา
นิบาตชาดก ซึ่งมีอยู่ ๑๐ เรื่อง เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทศชาติ
เช่น เวสสันดรชาดก เป็นต้น ชาดกอื่น ๆ นอกเหนือจาก
๑๐ เรื่องนี้แล้วเรียกว่า นิบาตชาดกทั้งสิ้น

เรื่องของชาดกแต่ละเรื่อง มุ่งสอนจริยธรรมและ
คติธรรมโดยทางอ้อมแก่ผู้ฟังผู้อ่าน ไม่ได้ชี้แนะสอน
โดยตรง โดยอาศัยบทบาทของตัวแสดง บอกหรือชี้ให้คิด
เปรียบเทียบเอาเองระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับตัวแสดง
ในเรื่อง ใจความของชาดกแต่ละเรื่อง ที่พิมพ์อยู่ในหนังสือ
เล่มนี้ ใช้วิธีแปลแบบกลาและถอดความเอาแต่ที่เป็นแก่นแท้
เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย

กระต่ายในดวงจันทร์

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ในวัดพระเชตุวัน กรุง
สาวัตถี เมืองหลวงของแคว้นโกศล มีอุบาสกคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้มี
ฐานะดี ได้ทำบุญด้วยการถวายทานครบบริบูรณ์ เช่น ถวายจีวร
อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย แต่พระสงฆ์ทั้งปวงซึ่งมีพระพุทธเจ้า
เป็นประธาน พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมอนุโมทนาเขา เพื่อ
เพิ่มพูนความอิมใจและศรัทธาเชื่อมั่นแก่เขา ตรัสว่าแม้ในอดีตชาติ
ก็เคยมีผู้สละชีวิตเป็นทานมาแล้ว อุบาสกใคร่ฟังเรื่องราวนั้นโดย
ละเอียด ได้กราบทูลอาราธนาให้ทรงแสดง พระพุทธเจ้าจึงตรัส
เล่าเรื่องมีดังต่อไปนี้

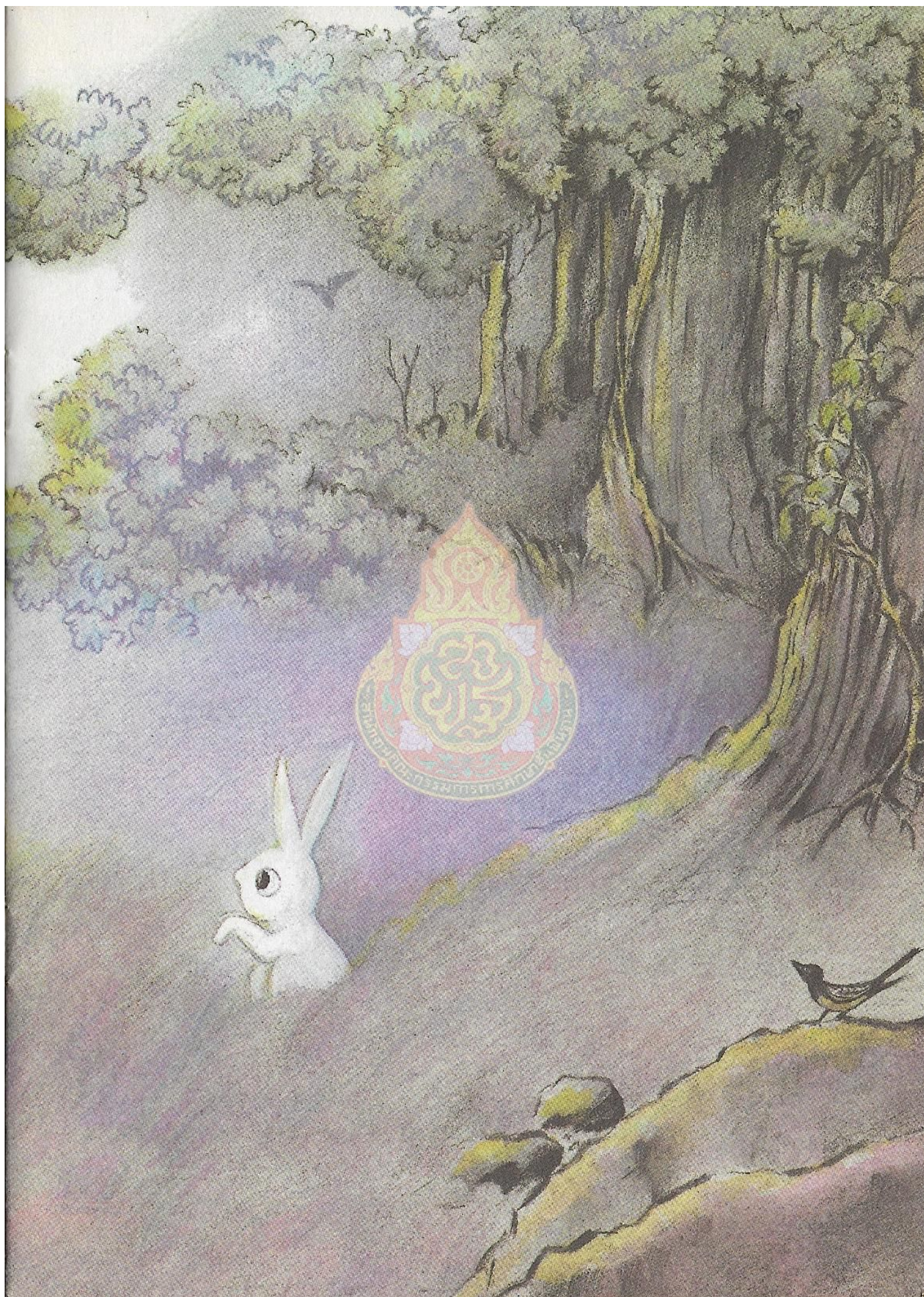

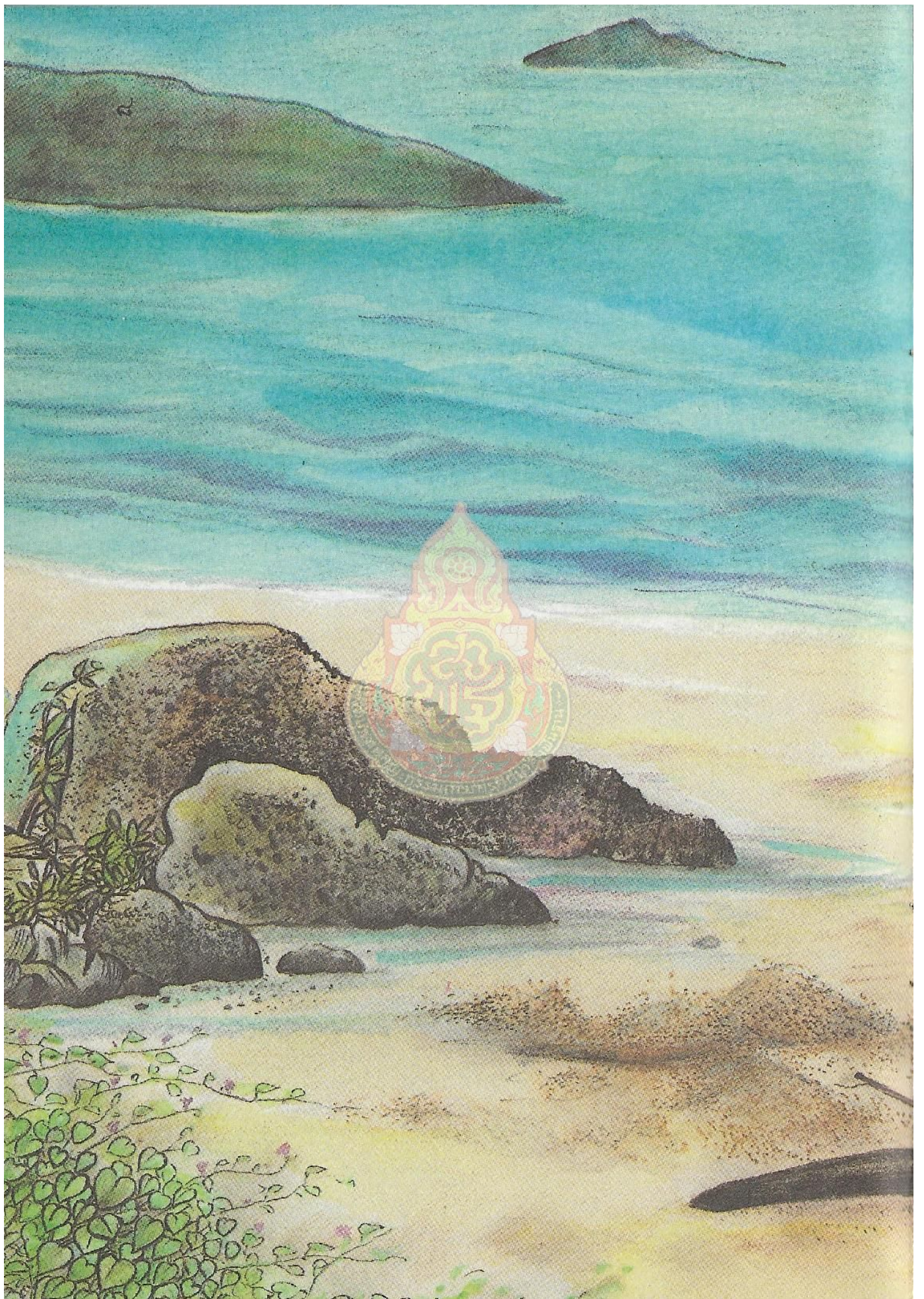
ที่เชิงเขามีแม่น้ำ มีป่า และมีหมู่บ้านชายแดน ที่ป่าใกล้แม่น้ำ
มีสัตว์ ๔ ตัว เป็นสหายกัน คือ กระต่าย นาก สุนัขจิ้งจอก และลิง
ทั้งนาก สุนัขจิ้งจอกและลิงได้ยกให้กระต่ายเป็นหัวหน้า เพราะ
เห็นว่ากระต่ายฉลาดและอยู่ในศีล สัตว์ทั้งสามที่เหลือก็อยู่ใน
โอวาทของกระต่าย

วันหนึ่งเวลาค่ำ กระจ่ายแหงนดูท้องฟ้า แลเห็นพระจันทร์
ขึ้นลอยเด่นจวนเต็มดวงก็รู้ว่าพรุ่งนี้เป็นวันพระ ๑๕ ค่ำ จึงบอกให้
เพื่อนสัตว์ทั้งสามเตรียมอาหารไว้ทำทาน ถ้าหาอาหารได้มาแล้ว
อย่าเพิ่งกินอาหารนั้น แต่นำอาหารนั้นทำทานก่อน ที่เหลือจึง
ค่อยกิน

รุ่งเช้า สัตว์ทั้งสี่ก็ออกหาอาหาร นากไปที่ชายหาด ได้กลืนปลาซึ่งนายพรานเบ็ดตกเบ็ดได้ปลาทะเพียน ๗ ตัว แล้วใช้เถาวัลย์ร้อยปลาเป็นพวง แล้วหมกทรายซ่อนไว้เพื่อลงเบ็ดหาปลาต่อไป นากุ้ยขึ้นมาดูแล้วร้องว่า “ปลาของใครจ้ะ มีเจ้าของไหมจะถ้าไม่มีฉันจะเอาไปกินนะ”

นากร้องอยู่อย่างนั้นหลายครั้ง เมื่อเห็นว่าไม่มีเจ้าของ ก็คาบพวงปลานั้นไปยังที่อยู่ของตน แล้วซ่อนปลานั้นไว้ในพุ่มไม้

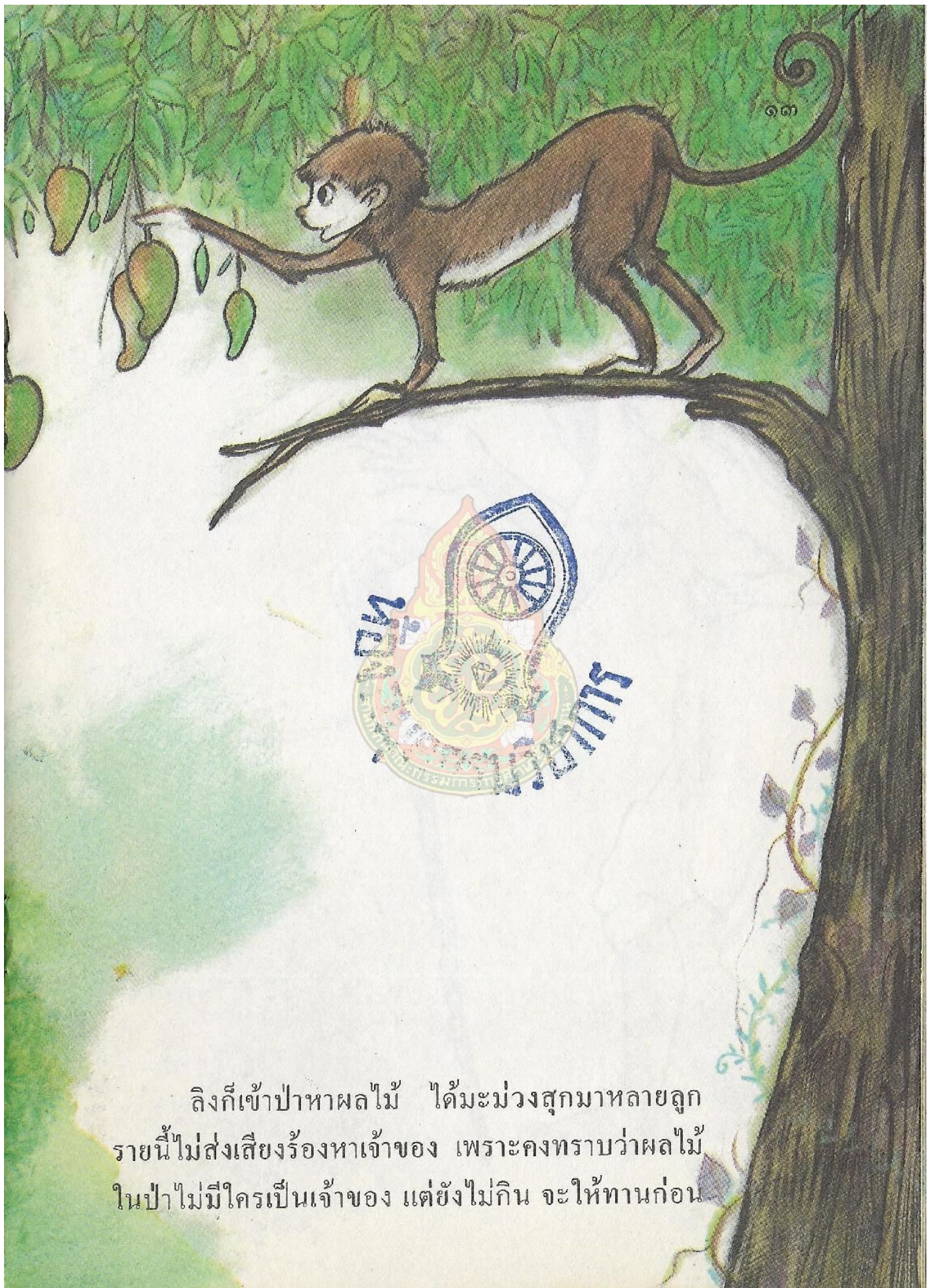

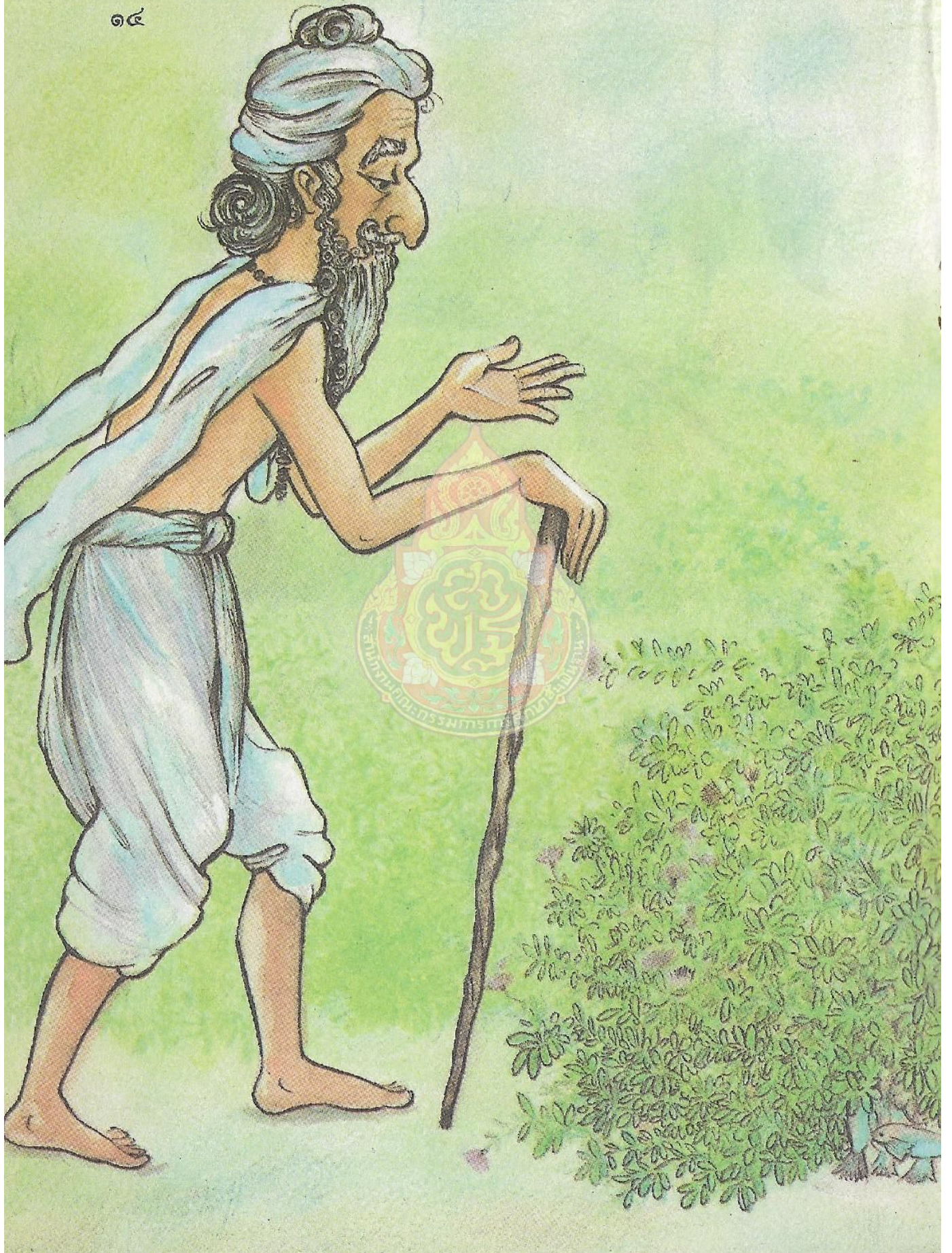
สุนัขจิ้งจอกลงทุ่งนาเห็นกระท่อมกลางนาหลังหนึ่ง ไม่ทราบ
ว่าเจ้าของกระท่อมไปไหน เห็นแต่เนื้ออย่าง ๒ ไม้อีกไม้หนึ่งเป็น
แล่น (ตะกวด) ซึ่งย่างสุกแล้ว และอีกอันหนึ่งเป็นหม้อนมเปรี้ยว
สุนัขจิ้งจอกเห่าหอนขึ้นดัง ๆ เป็นภาษาสุนัขจิ้งจอก แปลเป็น
ภาษาคนทำนองใจความเดียวกับเสียงร้องหาเจ้าของปลาของนาค
เมื่อร้อง ๓ ครั้งแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีใครเป็นเจ้าของ มันจึงสอดคอ
เข้าที่เชือกผูกหม้อน้ำนมเปรี้ยว ปากคาบเอาเนื้ออย่างและแล่นอย่าง
กลับไปที่อยู่ของตน เตรียมตัวให้ทาน

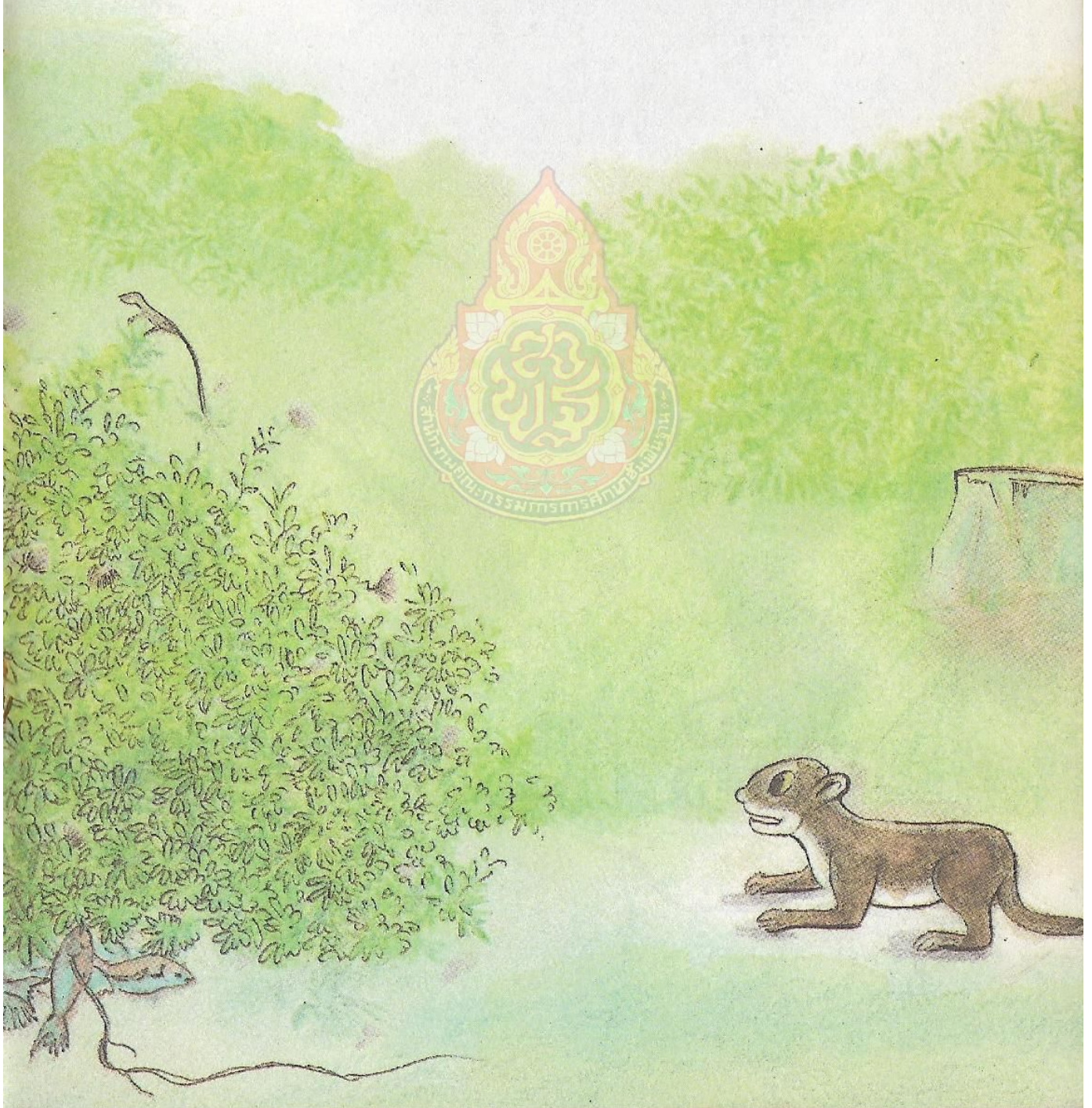

ลิงก็เข้าป่าหาผลไม้ ได้มะม่วงสุกมาหลายลูก
รายนี้ไม่ส่งเสียงร้องหาเจ้าของ เพราะคงทราบว่าผลไม้
ในป่าไม่มีใครเป็นเจ้าของ แต่ยังไม่กิน จะให้ทานก่อน

หลังจากนั้น คนขอทานเดินมา ลักษณะเป็นพราหมณ์หนุ่มชาว
ห่มขาว เดินไปหานากก่อน ถามว่ามีอะไรให้กินบ้าง นากบอกว่า
มีปลาตะเพียนพวงหนึ่งที่ฟุ่มไ้ม้นั้น เชิญเอาไปปรุงเป็นอาหารได้
พราหมณ์ “ยังหรอ ก เอาไว้ก่อนเถอะ เดี่ยวจะมาเอาไป”

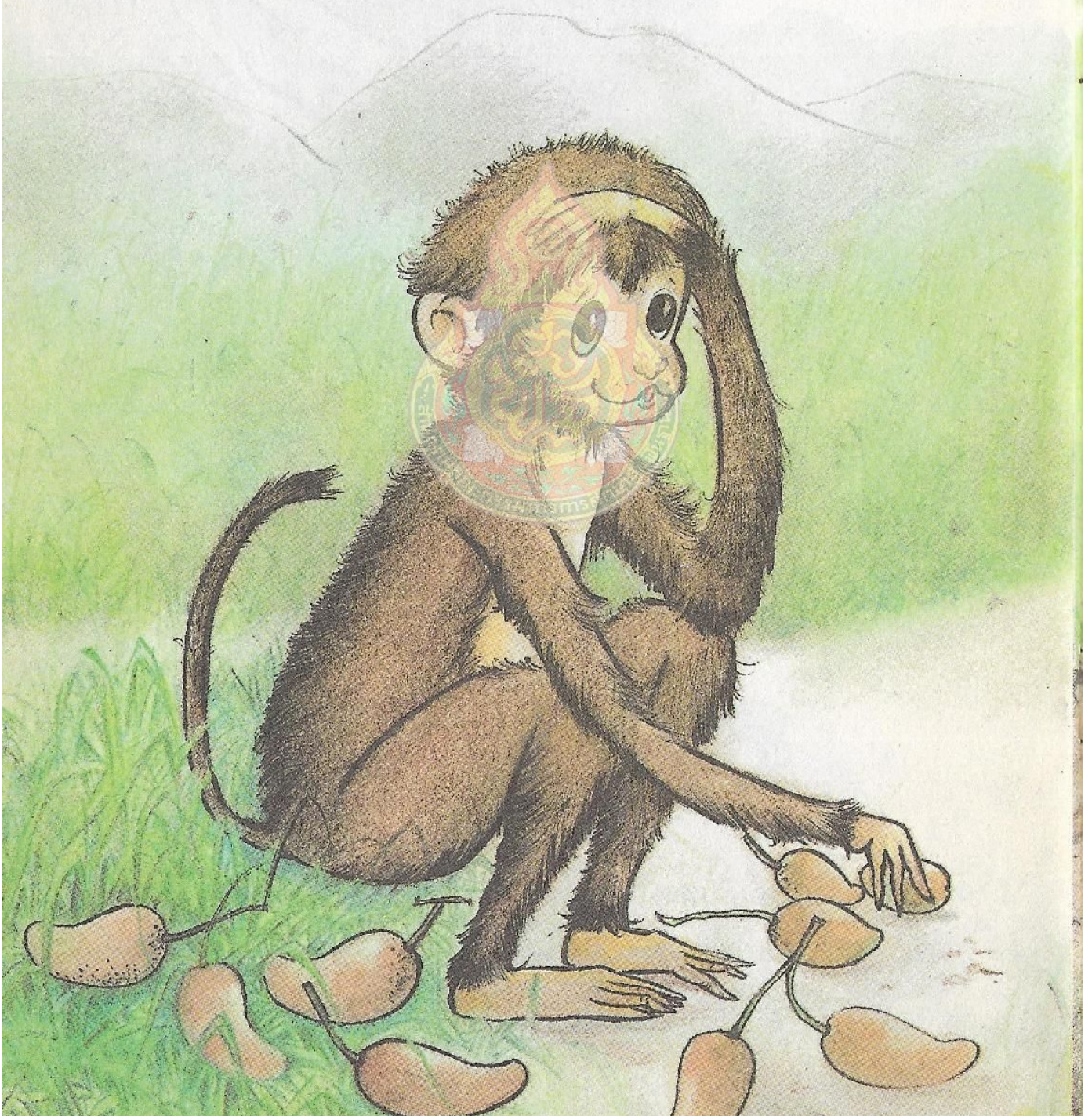

ว่าแล้วก็เดินเลยไปหาสุนัขจิ้งจอก สุนัขจิ้งจอกก็ว่าของกิน
มีพร้อมทั้งเนื้อย่าง แตนย่างและนมเปรี้ยว
พราหมณ์บอกอย่างทีบอกนาค แล้วเดินเลยไปหาถึง

ลิงก็จัดมะม่วงสุกให้ แต่พราหมณ์บอกเหมือนเดิมว่าเก็บเอาไว้
ก่อน แล้วเดินไปหากระต่าย ถามกระต่ายว่ามีอะไรให้กินบ้าง

ตั้งแต่เช้ามืดก่อนออกหาอาหารมาเตรียมไว้ให้ทาน กระต่าย
รำพึงว่า “เราเป็นกระต่ายไม่มีงา ไม่มีถั่ว ไม่มีข้าวสาร จะได้
อะไรทำบุญ”

เมื่อไม่เห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะให้ทานได้ กระต่ายจึงตัดสินใจ
ว่า จะสละชีวิตเลือดเนื้อของตนให้ทานแก่ผู้ที่มาขอ

เมื่อได้ยินเสียงพราหมณ์มายืนขออาหารกิน กระต่ายจึง
บอกว่า “ขอท่านจงหาฟืนมาสูมไฟขึ้น ข้าพเจ้าจะกระโดดเข้า
กองไฟให้เนื้อไหม้ สุกแล้วให้ท่านกินเนื้อของข้าพเจ้า”

ทันใดนั้นเกิดกองไฟลุกขึ้นเหมือนเทพเจ้าเนรมิต กระต่าย
เดินอย่างองอาจเข้าไปใกล้กองไฟ สลัดขนแรง ๆ ๓ ครั้ง เพื่อให้
สัตว์เล็กสัตว์น้อย เช่น เเห็บและหมัด ซึ่งเกาะบนกระเด็นออก
จะได้ไม่เสียชีวิตในกองไฟพร้อมกับชีวิตของตน แล้วกระโดด
เข้ากองไฟทันที

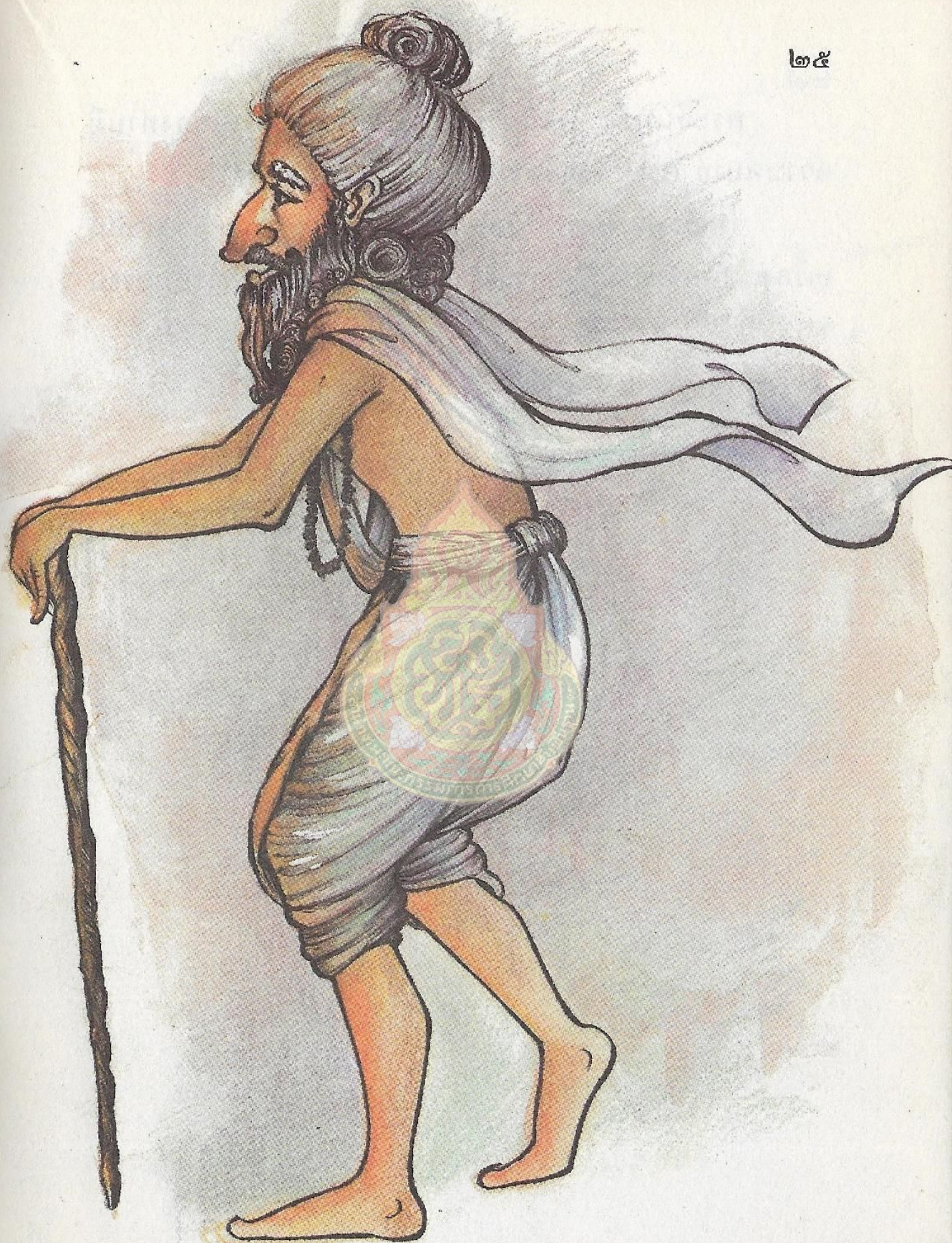

กระต่ายร้องด้วยความประหลาดใจ “ทำไมกองไฟจึงไม่ร้อน
“ไม่”ไหม้ขนของข้าพเจ้าแม้แต่เส้นเดียว”

พราหมณ์ “เพราะข้าพเจ้ามิใช่คนขอทานธรรมดา แท้จริง
ข้าพเจ้าคือพระอินทร์ ไฟนั้นข้าพเจ้าก็เสกขึ้นเอง ความรำพึง
ของท่านเมื่อตอนเช้าตรู่ที่จะสละชีวิตเลือดเนื้อของตนเป็นทาน
ส่งผลเราร้อนไปถึงข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามานี้เพื่อทดลองน้ำใจท่านว่า
จะปฏิบัติได้จริงหรือไม่”

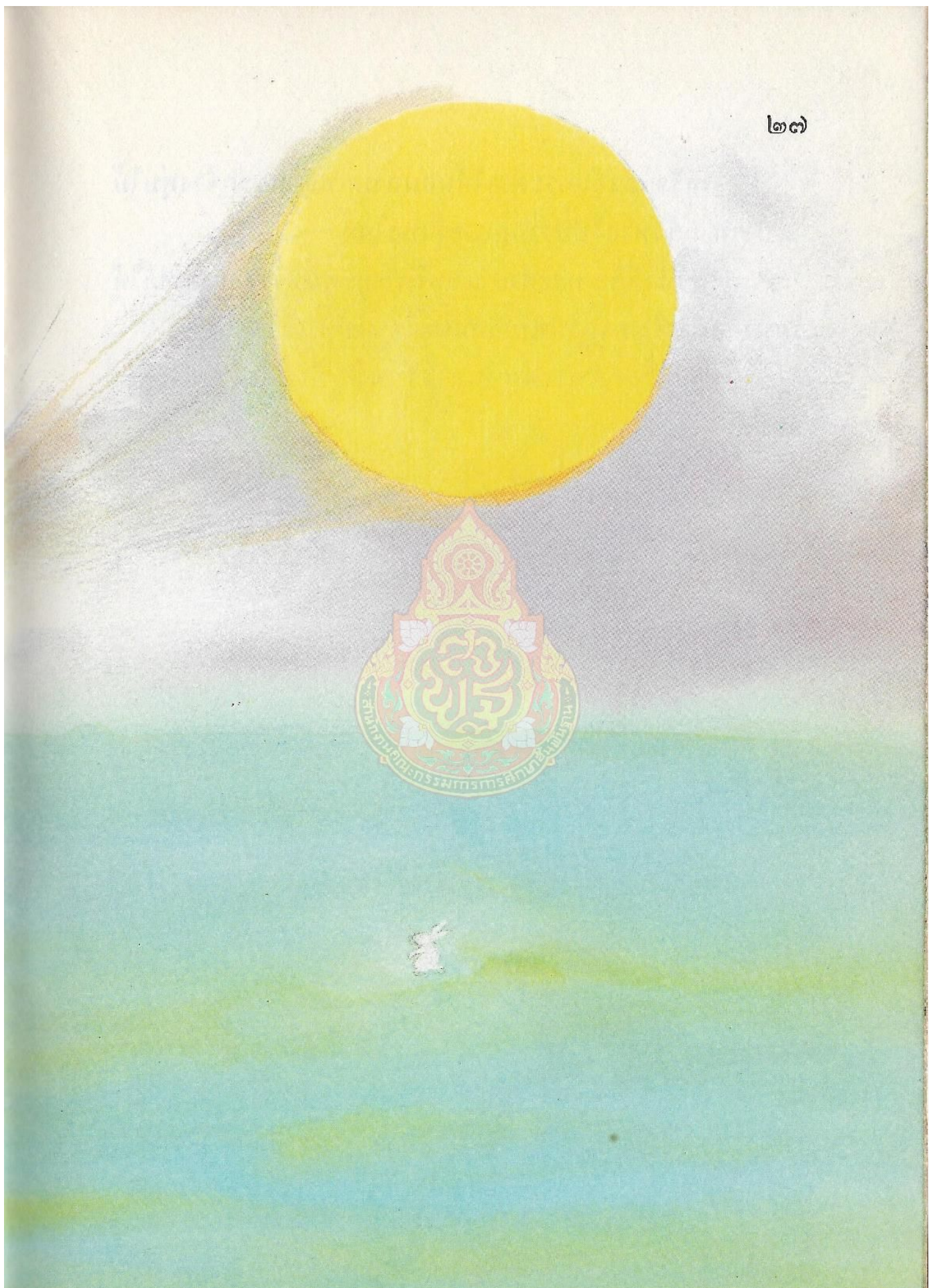
กระต่าย “ถ้าคนในโลกนี้ทั้งหมดทดลองทำกับข้าพเจ้า
อย่างท่านทำนี้ การสละชีวิตทำทานของข้าพเจ้าก็ไร้ความหมาย
โดยสิ้นเชิง”

พระอินทร์ “ไม่เป็นไร ข้าพเจ้าจะทำให้ท่านของท่านมีความหมาย ความดีของท่านจะปรากฏอยู่ตลอดไป”

ว่าแล้วพระอินทร์ก็กำก้อนหินบีบให้เป็นของเหลว ทำเป็นเครื่องเขียน แล้วเขียนรูปกระต่ายให้ปรากฏในดวงจันทร์สืบมาจนทุกวันนี้

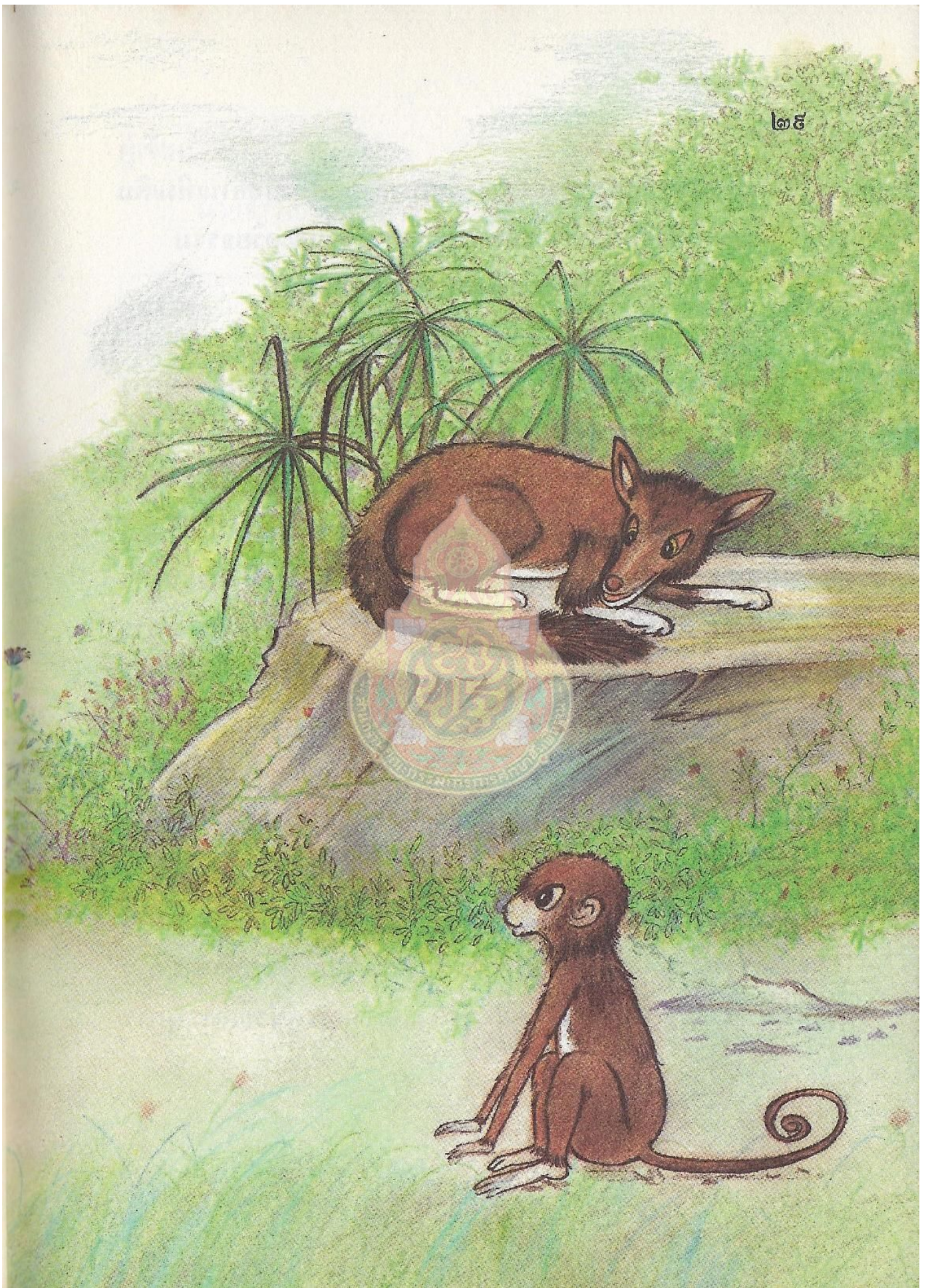

เสร็จแล้วอุ้มกระต่ายให้นอนลงบนหญ้าแพรกข้างฟุ่มไม้
ในป่ารก แล้วหายไปปรากฏกายที่เทวโลก

สัตว์ทั้งสี่คือ กระต่าย นาค สิง และสุนัขจิ้งจอก ต่างก็ได้
รักษาศีลบำเพ็ญทานไปตามวิสัยของตนจนสิ้นชีวิต

ชาดกเรื่อง “กระต่ายในดวงจันทร์” ก็จบลงด้วยประการ
ฉะนี้

คณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม
และหนังสืออ้างอิง ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

นายกมล สดประเสริฐ	ประธานกรรมการ
พระเทพโสภณ (กมล โกวิท)	กรรมการที่ปรึกษา
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตภาโณ)	กรรมการที่ปรึกษา
นางแม่นมาส ขวลิต	กรรมการที่ปรึกษา
นายสุชีพ ปุญญานุภาพ	กรรมการ
นายจรัส ดวงธิสาร	กรรมการ
นางสุนน อมรวิวัฒน์	กรรมการ
นายเย็นใจ เลาหวนิช	กรรมการ
นายสมพร เทพสิทธิ์า	กรรมการ
นางมาลินี ฝโลประการ	กรรมการ
นายพินิจ สุขะสันต์	กรรมการ
นางสาวยุพิน ธชาศรี	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวพรรณงาม เข้มบุญเรือง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายประเสริฐ รุ่งแสง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้เขียน

นายจำรัส ดวงฉินสาร

ผู้ตรวจ

นางแม่นมาส ขวาลิต

ผู้จัดทำรูปเล่มและภาพประกอบ

นางสาวกัญญา บรรพต

นายประเทศ สุขสถิตย์

คณะกรรมการ

นางสาวยุพิน ธาตรี

นายพินิจ สุขะสันต์

นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง

นางเรียมพร อธิปอนันต์

รายชื่อหนังสือชุดนิทานชาดก

๑. กระต่ายในดวงจันทร์
๒. ผลไม้ต้องห้าม
๓. ศิษย์โง่กับงอนไถ
๔. ชูดป้อน้ำในทะเลทราย
๕. กากับนกกาน้ำ
๖. ผู้ว่านอนสอนง่าย
๗. ราชสีห์กับนกหัวขวาน
๘. หมาจิ้งจอกจอมยุยง
๙. พระฤๅษีเลี้ยงงูเห่า
๑๐. คนมักขอ

